Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta
Lähetys turvasähköpostilla osoitteeseen:
MmV@eduskunta.fi

Asiantuntijalausuntopyyntö 4.10.2022

Hämeen ELY-keskuksen lausunto hallituksen esityksestä HE 164/2021 vp

Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (Hämeen ELY-keskus) pitää hyvin myönteisenä kehitystä, että hallituksen esityksen kohteena olevia rakennetukia koskevia säännöksiä yhtenäistetään maaseudun yritys- ja hanketukea koskeviin säännöksiin (HE 166/2022 vp) kaikilta niiltä osin kuin se on mahdollista.

Kiitettävää on, että lausuntokierroksen jälkeen esityksen jatkovalmistelussa on otettu huomioon ELY-keskuksilta saatua lausuntopalautetta sekä säännösten että perusteluissa esille tuotavien seikkojen osalta. Kuitenkin lakiehdotukseen sisältyy edelleen joitain kohtia, joita olisi syytä tarkastella toimeenpanon toimivuuden ja tuen tarkoituksenmukaisuuden kannalta.

1. Lakiehdotus laiksi maatalouden rakennetuista annetun lain muuttamisesta

14 a §. *Kaksoisrahoituksen kielto*
14 b §. *Tuen myöntämisen rajoitukset*

Hallituksen esityksen 14 a § ja 14 b § sisältämät ehdotukset kaksoisrahoituksen kieltämisestä ja tuen myöntämisen rajoituksista ovat kannatettavia ja antavat ELY-keskuksille nykyistä selkeämmät toimivaltuudet.

20 §. *Tuen käyttöä koskevat ehdot*

Hämeen ELY-keskus kannattaa ehdotettua muutosta, että aiemmin liiketoiminnan myymisen yhteydessä käytössä olleesta ELY-keskukselta pyydettävästä luvasta luovuttaisiin. Ehdotetun muutoksen johdosta yritystoiminnan muutostilanteet niin sanotun käyttöajan kuluessa viimeisestä tukierän maksusta eivät automaattisesti johtaisi tuen takaisinperintään, mikä on vain kohtuullista tuensaajayritysten ja niiden omistajien kannalta.

Luovutustilanteiden osalta säännösehdotuksessa todettaisiin jatkossa, että mahdollisten perintöoikeudellisten saantojen ja sukupolvenvaihdostilanteiden lisäksi käyttöaikaa koskevaa ehtoa ei rikota, jos tilalle hankitaan vastaavaa omaisuutta tai toteutetaan tietynlainen yritysjärjestely.

Hämeen ELY-keskus kiinnittää huomiota siihen, että laissa ei tarkemmin määritellä mitä ”yritysjärjestelyllä” tarkoitetaan. Termiä ei ole muuallakaan lainsäädännössämme määritelty. Varsin tyypillistä se, että tuensaajayritys luovuttaa tuetun liiketoiminnan toiselle yritykselle tai esim. 100 %:lla osakekaupalla. Esityksen säännöskohtaisia perusteluita on täydennetty ELY-keskusten lausuntojen perusteella siltä osin, että pelkästään tuen saajana olevan yhteisön yhtiömuodon muutosta, jakautumista, sulautumista, osakkeiden myyntiä tai osakkeita vastaan tapahtuvaa liiketoimintasiirtoa ei katsottaisi toiminnan lopettamiseksi, jos jatkaja täyttää myöntämisen edellytykset. Perusteluissa mainittu seikka olisi tullut kytkeä koskemaan 20 §:n 2 ja 3 momentissa käytettyyn ”yritysjärjestelyt” termiin.

29 §. *Tuen hakeminen*

Hämeen ELY-keskus kannattaa siirtymistä kokonaan sähköiseen hakumahdollisuuteen. Ruokavirastolle annettu mahdollisuus siirtyä paperein tapahtuvaan hakumenettelyyn on laaja ja mahdollisuus tulisi rajata vain hyvin poikkeaviin ja erityisen perusteltuihin tilanteisiin, jotta tavoite sähköisestä asioinnista toteutuisi.

45 a §. *Tuen palauttaminen*

Hämeen ELY-keskus pitää tuen palauttamista koskevaa velvollisuuden lisäämistä lakiin perusteltuna ja eri tukimuotoja yhtenäistävänä. Kuitenkin on tilanteita, joissa palautusvelvollisuus täyttyy mutta asiakas ei suostu tukea palauttamaan. Tällöin tulisi olla selvää, että ELY-keskuksella on velvollisuus periä tuki takaisin, kun palautusvelvollisuutta ei ole noudatettu. ELY-keskus katsoo, että jo takaisinperintää koskevan 46 §:n sanamuodosta tulisi käydä ilmi, että velvollisuus perintään on, jos tukea ei ole palautettu 45 a §:n mukaisesti.

Näin säädetään jo nykyisin valtionavustuksia koskevan yleislain valtionavustuslain (688/2001) 21.1 §:n 1 kohdassa ja ELY-keskusten myöntämiä työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) hallinnonalan yritysten kehittämisavustuksia koskevassa uutta EU-ohjelmakautta 2021–2027 koskevassa laissa (758/2021, 24.1 §:n 1 kohta). Perustelua sille, miksi maaseudun avustusta koskevien sääntelyn tulisi poiketa yleislaista (vastaava eroavaisuus havaittu esityksessä HE 166/2022 vp) ja muutoin omaksutusta säädöstekniikasta, ei ole kerrottu. Muutos yhtenäistäisi ELY-keskuksista pienille ja keskisuurille yritykselle myönnettävien tukia koskevaa lainsäädäntöä.

46 §. *Tuen maksamisen lopettaminen ja takaisinperintä*

Hämeen ELY-keskus pitää ELY-keskusten ehdotuksesta säännöksessä ehdotetun termin muuttamista tuen maksamisen keskeyttämisestä lopettamiseksi perusteltuna ja eri tukimuotojen lainsäädäntöä yhtenäistävänä. Valtionavustustoimintaa koskevassa yleislaissa, valtionavustuslaissa, tuen maksamisen keskeyttämisellä (20 §) on tarkoitettu vain väliaikaista turvaamistoimiluonteista toimenpidettä.

Lopettaminen kuva paremmin rakennetukilain 46 §:ssä tarkoitettua hallintotoimea ja sen tosiasiallista vaikutusta tuensaajan kannalta.

Hämeen ELY-keskus kiinnittää maa- ja metsätalousvaliokunnan huomiota ehdotetun lain 46.1 §:n 3 kohtaan, jota ei esityksessä sinällään ehdoteta sisällöllisesti muutettavaksi. ELY-keskus ehdottaa, että sanamuotoa tarkennettaisiin niin, että velvollisuus takaisinperintään olisi vain, jos tuensaaja on *olennaisesti* rikkonut tuen ehtoja. Muutos toisi kohtuullisuutta takaisinperintätilanteisiin esimerkiksi tilanteessa, jossa toimenpiteen toteutusaikaan ei ole haettu määräajan pidennystä ajoissa eikä toimenpidettä ole toteutettu esim. rakennusta palotarkastettu toteutusajan kuluessa, mutta toimenpide on tosiasiallisesti toteutettu loppuun pian toteutusajan jälkeen. Tiukan tulkinnan mukaan tuen ehtoja olisi rikottu ja perintään tulisi ryhtyä. ELY-keskus pitää kohtuullisena, että vain olennainen ehtojen noudattamatta jättäminen johtaisi velvollisuuteen periä tuki takaisin.

Tuen olennaisten ehtojen rikkomiseen kytketty takaisinperintäperuste sisältyy valtionavustuksia koskevaan yleislakiin valtionavustuslain (688/2011) 21 §:n 4 kohtaan sekä esimerkiksi ELY-keskusten TEM:n hallinnonalan yritysten kehittämisavustusten ohjelmakauden 2021–2027 lainsäädäntöön (laki 758/2021, 24.1 § 6 kohta). Olisi erikoista, jos vastaava olennaisuusvaatimus ei säädettäisi maaseudun tukia koskevissa erityislaeissa poiketen yleisestä valtiontukia koskevasta linjasta. Todettakoon, että maa- ja metsätalousvaliokunnan käsittelyssä olevan yritys- ja hanketukia koskevan hallituksen esityksen (HE 166/2022 vp) osalta vastaava rajaus tulisi Hämeen ELY-keskuksen mielestä tehdä 50.1 §:n 3 kohdan sanamuotoon.

Muutoin esityksen jatkovalmistelussa on otettu huomioon jatkotoimenpiteistä ELY-keskuksissa vastaavien lakimiesten antamat huomiot takaisinperintäperusteiden kirjoituasusta ja yhtenäisyydestä myös maaseudun hanke- ja yritystukia koskevan lakiehdotuksen (HE 166/2022 vp). Tämä auttaa yhtenäisen soveltamiskäytännön saavuttamista valtakunnallisesti.

Lisäksi Hämeen ELY-keskus on edellä 45 a §:n kohdalla lausunut, että palautusvelvollisuuden laiminlyönnistä aiheutuvasta takaisinperintävelvollisuudesta tulisi säätää 46 §:ssä yhtenä takaisinperintäperusteena.

47 §. *Takaisinperittävälle määrälle suoritettava viivästyskorko*
50 §. *Takaisinperintää ja maksamisen lopettamista koskeva päätös*

Ehdotetun lain 50 §:n mukaan takaisinperittävän määrän suorittamiselle asettava eräpäivä on 60 päivää takaisinperintäpäätöksen tekopäivästä. Lakiehdotuksen 49 §:n mukaan viivästyskorko lasketaan sen ajan perusteella, joka alkaa 60 päivää takaisinperintäpäätöksen tekemisajankohdasta. Hämeen ELY-keskus ehdottaa, että eräpäivä olisi *enintään* 60 päivää takaisinperintäpäätöksestä, jolloin voidaan estää sellainen tilanne, että eräpäivä osuu viikonloppuun tai muuhun arkipyhään. Ehdotetussa 47 §:ssä taas viivästyskoron laskennan alkaminen taas tulisi

liittää ensimmäiseen eräpäivän jälkeiseen päivään, ei eräpäivään. Jos viivästyskorko jostain syystä on välttämätöntä sitoa edellä esitetystä huolimatta kiinteään päivien määrään, on sen laskenta aloitettava vähintään eräpäivää seuraavasta päivästä eli vasta 61. päivä.

Lopuksi

Lopuksi Hämeen ELY-keskus haluaa tuoda esille, että viime aikoina on ollut kasvussa pääomasijoittajien (esimerkiksi rahastot) kiinnostus osallistua maatilojen toiminnan ja investointien rahoittamiseen. Riskinä toiminnassa on kuitenkin, että maatalous pääomavaltaisena ja heikosti kannattavana elinkeinona joutuu maksamaan sijoittajille perinteisiä rahoitustoimenpiteitä korkeampia kustannuksia ja että tämän lain mukainen tuki siirtyisi sijoittajien hyödyksi. Samoin riskinä on, että maatalousmaa siirtyisi pitkässä kehityskulussa entistä enemmän maatalousyrittäjiltä edellä mainittujen sijoittajien/ sijoitusrahastojen omistukseen. Lainsäädännössä tulisikin varmistaa, että rakennetukien hyöty kohdistuu ainoastaan maatalousyrittäjille.

Yksikön päällikkö Kari Kivikko

Johtava lakimies Minna Laherto

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty.

Liitteet -

Jakelu Eduskunta, Maa- ja metsätalousvaliokunta

Tiedoksi Hämeen ELY / Muilu, Jouppila, Lyytikäinen

Tämä asiakirja KEHA/11629/2022 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/11629/2022 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Laherto Minna 12.10.2022 09:17

Ratkaisija Kivikko Kari 12.10.2022 09:35